

1189 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet tot vaststelling van een nieuwe Beginselenwet gevangeniswezen en daarmee verband houdende wijzigingen van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering.

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 6 April 1949.

JULIANA.

1189 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nieuwe regelen te stellen ten einde de wijze van tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen te doen rusten op beginselen, welke overeenstemmen met de thans heersende inzichten omtrent haar doelmatigheid, alsmede enkele daarmee samenhangende onderwerpen bij de regeling te betrekken;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De navolgende bepalingen worden vastgesteld, welke kunnen worden aangehaald als Beginselenwet gevangeniswezen:

TITEL I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Voor de toepassing van deze wet worden verstaan onder:

„Onze Minister”: Onze Minister van Justitie;

„gedetineerden”: de personen, ingesloten in de huizen van bewaring, gevangeniswezen, rijkswerkinrichtingen en rijksasyls voor psychopathen;

„gevangenen”: de personen, ingesloten in de gevangeniswezen.

Artikel 2

Er is een Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering, gevestigd te 's-Gravenhage.

Artikel 3

De Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering bestaat uit ten hoogste twee en veertig leden en omvat drie secties: een sectie gevangeniswezen, een sectie psychopathenzorg en een sectie reclassering.

Artikel 4

De leden worden door Ons benoemd en ontslagen. Eén der leden wordt door Ons tot voorzitter aangewezen. Voor iedere sectie wordt door Ons één der leden tot voorzitter aangewezen: hij is tevens ondervoorzitter van de Raad.

Aan de Raad kunnen door Onze Minister een secretaris en één of meer adjunct-secretarissen worden toegevoegd.

Artikel 5

De Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering dient Onze Minister van advies betreffende het gevangeniswezen, de psychopathenzorg en de reclassering en verricht voor het overige de werkzaamheden, hem bij of krachtens de wet opgedragen.

Handelingen der Staten-Generaal Bijlagen 1948—1949

Hij komt ten minste eenmaal 's jaars in plenaire vergadering bijeen en brengt jaarlijks aan Onze Minister rapport over zijn werkzaamheden uit. De overige werkzaamheden van de Raad en van zijn secties worden nader door Ons geregeld.

TITEL II

Indeling der gestichten

Artikel 6

De gestichten worden onderscheiden in gevangeniswezen, huizen van bewaring, rijkswerkinrichtingen en rijksasyls voor psychopathen.

Artikel 7

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad en voor zover betreft de rijksasyls voor psychopathen gehoord de sectie psychopathenzorg, de gestichten aan, welke bestemd zijn voor gevangenis, huis van bewaring, rijkswerkinrichting en rijksasyl voor psychopathen.

In iedere arrondissementshoofdplaats of in een onmiddellijk aangrenzende gemeente wordt tenminste één huis van bewaring aangegeven.

Voor de opnemings van vrouwelijke gedetineerden worden afzonderlijke gestichten aangewezen. Onze Minister kan huizen van bewaring en in bijzondere gevallen andere gestichten aanwijzen, waarin zowel mannen als vrouwen worden opgenomen. In die gevallen worden mannen en vrouwen te allen tijde gescheiden.

Artikel 8

1. In de gevangeniswezen wordt, behoudens het bepaalde in artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht, uitsluitend de gevangenisstraf ten uitvoer gelegd.

2. In bijzondere gevallen kan Onze Minister hechtenisstraf en militaire detentie, vervangende hechtenis en militaire detentie daaronder begrepen, in een gevangenis ten uitvoer doen leggen.

Artikel 9

De huizen van bewaring zijn bestemd:

a. tot opnemings van hen, die de straffen van hechtenis of van militaire detentie moeten ondergaan;

b. tot opnemings van alle anderen, die krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking of door het openbaar gezag rechtens van hun vrijheid zijn beroofd, voor zover geen andere plaats voor hen is bestemd;

c. tot verblijf voor doortrekkende gevangenen en andere onder verzekerde bewaring vervoerd wordende personen.

In de huizen van bewaring kunnen ook degenen worden opgenomen, die tot gevangenisstraf veroordeeld zijn en wier werkelijke straftijd niet meer dan drie maanden bedraagt.

Artikel 10

Gevangeniswezen en huizen van bewaring zijn afzonderlijke gestichten. Onze Minister kan hierop in bijzondere gevallen een uitzondering maken.

Artikel 11

De rijkswerkinrichtingen zijn uitsluitend bestemd tot opnemings van hen, die tot de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting veroordeeld zijn.

Artikel 12

De rijkswerkinrichtingen zijn van andere gestichten gescheiden.

Onze Minister kan hierop een uitzondering maken, mits de gedetineerden, die tot de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting veroordeeld zijn, van de andere gedetineerden afgezonderd blijven. Voor bepaalde doeleinden kunnen gedetineerden, die tot de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting veroordeeld zijn, echter met andere gedetineerden in gemeenschap worden gebracht.

Artikel 13

De rijksasyls voor psychopathen zijn bestemd tot opnemings van:

a. hen, wier plaatsing in een rijksasyl overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 37 en 37c, onder b, van het Wetboek van Strafrecht moet volgen, indien niet tevens hun plaatsing in een krankzinnigengesticht is gelast, dan wel zodanige plaatsing door verlof of ontslag is onderbroken of beëindigd;

b. de personen, bedoeld in de artikelen 196 en 317 van het Wetboek van Strafvordering;

c. de gedetineerden, die tot gevangenisstraf of tot de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting veroordeeld zijn, doch die

op grond van de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van hun geestvermogens voor verblijf of verder verblijf in een gevangenis of rijkswerkinrichting ongeschikt gebleken zijn of wier observatie noodzakelijk wordt geacht, een en ander volgens nader door Ons te stellen regelen.

Artikel 14

De rijksasyls voor psychopathen zijn van andere gestichten gescheiden.

Onze Minister kan hierop ten aanzien van bepaalde rijksasyls een uitzondering maken.

TITEL III

Differentiatie der gevangenis

Artikel 15

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, uitsluitend bestemd voor de opnemng van mannelijke en één of meer gestichten, bestemd voor de opnemng van vrouwelijke gevangenen, ten aanzien van wie met toepassing van het bepaalde in artikel 13 van het Wetboek van Strafrecht is bevolen, dat de hun opgelegde straf in een bijzondere gevangenis voor jonge lieden zal worden ondergaan, en voor de opnemng van de gevangenen, die met toepassing van het bepaalde in artikel 13a van het Wetboek van Strafrecht op bevel van Onze Minister naar een dergelijke gevangenis worden overgebracht.

Indien een gedetineerde na afloop van de tenuitvoerlegging ener straf in een bijzondere gevangenis voor jongelieden nog een of meer vrijheidsstraffen moet ondergaan, kan Onze Minister bepalen, dat deze straffen in de bijzondere gevangenis voor jongelieden zullen worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 16

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, welke in het bijzonder bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke gevangenen, die de leeftijd van drie en twintig jaren, of, indien Onze Minister zulks in bepaalde gevallen wenselijk oordeelt, de leeftijd van vijf en twintig jaren nog niet hebben bereikt.

Artikel 17

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, welke in het bijzonder bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke gevangenen, niet in aanmerking komende voor plaatsing in één der in de artikelen 15 of 16 bedoelde gestichten, wier werkelijke straf tijd meer dan zes maanden bedraagt.

Artikel 18

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, welke in het bijzonder bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke gevangenen, niet in aanmerking komende voor plaatsing in één der in de artikelen 15 of 16 bedoelde gestichten, wier werkelijke straf tijd niet meer dan zes maanden bedraagt.

Artikel 19

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, welke bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke gevangenen, die volgens nader door Ons te stellen regelen tot de beroeps- of gewoontemisdadigers moeten worden gerekend.

Artikel 20

Onze Minister wijst, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad, één of meer gevangenis en, welke bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke gevangenen, bedoeld in de artikelen 15—18, die op grond van hun persoonlijkheid niet geschikt zijn om in gemeenschap te worden gebracht.

Artikel 21

Omtrent de wijze, waarop de gevangenen over de verschillende gevangenis en worden verdeeld, worden door Ons nadere regelen gegeven.

TITEL IV

Beheer en toezicht

Artikel 22

Het opperbeheer der gestichten berust bij Onze Minister, die, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad en voor zover betreft de rijksasyls voor psychopathen gehoord de sectie psychopathenzorg, voor elk gesticht een huishoudelijk reglement vaststelt.

Artikel 23

Het beheer van ieder gesticht berust bij de directeur, van een rijks-asyl voor psychopathen bij de geneesheer-directeur.

Artikel 24

Zowel de ambtenaren met de directie belast als de overige ambtenaren der gestichten worden door Onze Minister benoemd en ontslagen.

Artikel 25

Bij ieder gesticht is een commissie van toezicht, waarvan de leden door Onze Minister, gehoord de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad en, voor zover betreft de rijksasyls voor psychopathen gehoord de sectie psychopathenzorg, worden benoemd en ontslagen.

TITEL V

Regiem

Artikel 26

De tenuitvoerlegging van de straf of de maatregel wordt mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven.

Artikel 27

Onze Minister kan in de huishoudelijke reglementen van de gestichten, waarin algehele of beperkte gemeenschap wordt toegepast, bepalen, dat de bevolking door de directeur op grond van ieders persoonlijkheid in groepen zal worden ingedeeld.

Het regiem in de verschillende groepen kan verschillend zijn.

Artikel 28

Onverminderd het bepaalde in artikel 27, tweede lid, kunnen individuele voorrechten worden toegestaan.

Artikel 29

In de rijkswerkinrichtingen wordt als regel de algehele gemeenschap toegepast.

Artikel 30

In de gestichten, bedoeld in de artikelen 15, 16, 17 en 18 en in de rijksasyls voor psychopathen wordt de gevangenisstraf of de maatregel in algehele of beperkte gemeenschap ten uitvoer gelegd; in de gestichten, bedoeld in de artikelen 19 en 20, wordt de gemeenschap bij voorkeur slechts toegepast bij arbeid, verblijf in de buitenlucht, kerkgang en in bijzondere gevallen bij ontwikkeling en ontspanning.

Zij, die in gemeenschap geplaatst zijn, worden gedurende de nacht afgezonderd.

Onze Minister kan bepaalde gestichten aanwijzen, waar deze nachtelijke afzondering niet of slechts voor een gedeelte der gestichtsbevolking plaats vindt.

Artikel 31

Onze Minister kan een gevangene op zijn verzoek steeds toestaan in afzondering te worden geplaatst.

TITEL VI

Arbeid en arbeidsloon

Artikel 32

De gedetineerden in de gevangenis en, rijkswerkinrichtingen en rijksasyls voor psychopathen zijn verplicht de hun opgedragen arbeid zowel in als buiten het gesticht naar behoren te verrichten.

Artikel 33

De arbeid zal zich behalve tot het verrichten van de huisdienst bij voorkeur uitstrekken tot het vervaardigen van voorwerpen bestemd voor 's Rijks dienst en tot objecten van algemeen nut.

Tewerkstelling ten behoeve van andere openbare lichamen dan het Rijk of van particulieren vindt slechts plaats tegen betaling aan het Rijk van het voor soortgelijke arbeid in het vrije bedrijf gebruikelijke loon.

Artikel 34

Door Onze Minister wordt het aan de gedetineerden toe te kennen arbeidsloon vastgesteld.

Een deel daarvan wordt bestemd voor uitgaanskas, een ander gedeelte blijft onder bewaring van de directie ter aanwending ten behoeve van de gedetineerden, een en ander volgens nader door Ons te stellen regelen.

Artikel 35

Het door de gedetineerden verdiende arbeidsloon is hun eigendom. Moedwillig of door achteloosheid door de gedetineerden tijdens de detentie aan het Rijk toegebrachte schade kan zowel op de uitgaanskas als op het overige gedeelte van het arbeidsloon worden verhaald.

Voor het overige is de uitgaanskas onvervreemdbaar en niet vatbaar voor beslag. Door Ons kan worden bepaald, hetzij in het algemeen hetzij ten aanzien van bepaalde gestichten, dat op de uitgaanskas het beslag, bedoeld in de Tweede Afdeling A van de tweede Titel van het Tweede Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan worden gelegd.

Artikel 36

De uitgaanskas wordt de gedetineerden na hun invrijheidsstelling uitgekeerd. De uitkering kan ook in termijnen geschieden.

Artikel 37

De arbeidsduur is in de regel 48 uren per week.

Artikel 38

De arbeid zal zoveel mogelijk mede dienstbaar worden gemaakt aan het onderhouden, vergroten of verwerven van vakbekwaamheid.

TITEL VII

Geestelijke verzorging

Artikel 39

Het behoort tot de taak der gestichtsdirectie te bevorderen, dat de gedetineerden de te hunnen behoefte gehouden godsdienstoefeningen bijwonen.

De gedetineerden zullen hebben te verklaren, of zij al dan niet godsdienstoefeningen willen bijwonen. Hebben zij verklaard dit te willen doen, dan zijn zij tot bijwoning daarvan verplicht, behoudens mogelijkheid van uitdrukkelijke vrijstelling. Bij detentie van langer dan zes maanden kan telkens na verloop van zes maanden van de verklaring worden teruggekomen. Bereidverklaring tot deelneming aan godsdienstoefeningen zal ook tussentijds mogelijk zijn.

Artikel 40

De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld godsdienst- onderwijs te ontvangen.

Zij worden bovendien in de gelegenheid gesteld persoonlijk contact met geestelijke verzorgers te onderhouden.

TITEL VIII

Sociale verzorging

Artikel 41

Het behoort tot de taak der gestichtsdirectie de gedetineerden te helpen bij het zoeken naar een oplossing van de maatschappelijke moeilijkheden, welke met het feit hunner detentie of met de omstandigheden, die tot het plegen van het strafbare feit hebben geleid, in verband staan.

TITEL IX

Ontwikkeling en ontspanning

Artikel 42

Het behoort tot de taak der gestichtsdirectie in de niet voor de arbeid bestemde uren de ontwikkeling en ontspanning der gedetineerden te organiseren.

Daarbij wordt er naar gestreefd bij het initiatief en de uitvoering van de ontwikkeling en ontspanning zoveel mogelijk van de onder de gedetineerden aanwezige krachten gebruik te maken.

Artikel 43

Aan gedetineerden, voor wie zulks wenselijk wordt geacht, wordt zoveel mogelijk aanvullend lager schoolonderricht gegeven.

TITEL X

Tucht

Artikel 44

In de gevangenis, huizen van bewaring en rijkswerkinrichtingen kunnen door de directeur of bij zijn afwezigheid, belet of ontstentenis door zijn plaatsvervanger, de navolgende disciplinaire straffen worden opgelegd wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht:

1°. opsluiting in een strafcel;

2°. opsluiting in een strafcel gedurende de niet voor de arbeid bestemde uren;

3°. sluiting in de boeien;

4°. verstrekking van water en brood in plaats van het gewone voedsel;

5°. verlaging in klasse;

6°. onthouding van bezoek, van het schrijven of ontvangen van brieven;

7°. onthouding van lectuur, van het gebruik maken der cantine of van andere voorrechten.

Meer van deze straffen kunnen gelijktijdig worden opgelegd.

De straffen onder 1°. en 2°. worden opgelegd voor ten hoogste vier weken, de straf onder 3°. voor ten hoogste veertien dagen.

De straf onder 4°. wordt, ingeval zij langer duurt dan twee dagen slechts om de andere dag toegepast.

Bij de oplegging van straf sub 1°. kan tevens voor ten hoogste zeven dagen het genot der vrije lucht worden onthouden.

Artikel 45

Geen straf wordt opgelegd dan nadat de overtreder door hem, die de straf oplegt, is gehoord.

TITEL XI

Onderbreking der straf. Verlaten van het gesticht

Artikel 46

In bijzondere gevallen kan Onze Minister bepalen, dat de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden wordt onderbroken.

Artikel 47

In bijzondere gevallen kan Onze Minister een gedetineerde vergunnen tijdelijk, onder door de Minister te stellen waarborgen, het gesticht te verlaten.

TITEL XII

Bijzondere bepalingen betreffende de rijksasyls voor psychopathen

Artikel 48

Over de rijksasyls wordt een algemeen toezicht uitgeoefend door de Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering, sectie psychopathenzorg.

Artikel 49

Omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van elk der in een rijksasyl opgenomen personen worden door of vanwege de geneesheer-directeur geregeld aantekeningen gehouden en verzameld, overeenkomstig voorschriften te stellen bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel 50

In de rijksasyls voor psychopathen kunnen disciplinaire straffen worden opgelegd, vermeld in artikel 44, behoudens dat in stede van opsluiting in een strafcel opsluiting in een afzonderingsvertrek voor de tijd van ten hoogste zestien dagen kan worden toegepast.

Artikel II

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht:

1. Artikel 11 wordt gelezen als volgt:

„Gevangenisstraf wordt naar gelang van de persoonlijkheid van de veroordeelde in algehele of in beperkte gemeenschap dan wel in afzondering ondergaan.”

2. Artikel 12 wordt gelezen als volgt:

„Iedere gevangene wordt voor zoveel mogelijk geplaatst in een gesticht, welks regiem het meest met zijn persoonlijkheid strookt waar- bij zowel op de duur der straf als op de reclasseringsmogelijkheden voor de gevangene wordt gelet.”

3. Artikel 12a vervalt.

4. In artikel 13, eerste lid, vervallen de woorden: „wegens een misdrijf, waarop gevangenisstraf van twee jaren of meer is gesteld” en wordt voor het woord „strafgevangenis” gelezen „gevangenis”.

5. Artikel 13a, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„Personen, die de leeftijd van zestien jaren wel, doch die van vijf en twintig jaren nog niet hebben bereikt en die zijn veroordeeld tot gevangenisstraf, zonder dat te hunnen aanzien het bevel is gegeven, bedoeld in artikel 13, kunnen, indien hun werkelijke straftijd ten min-

ste nog een jaar bedraagt, op bevel van het hoofd van het Departement van Justitie worden overgebracht naar een bijzondere gevangenis voor jongelieden."

Het tweede en derde lid van artikel 13a vervallen.

6. Artikel 13b vervalt.

7. In de artikelen 13c en 13d wordt het woord „strafgevangenis" vervangen door het woord „gevangenis".

In artikel 13d, eerste lid, vervallen de woorden: „Dit bevel wordt gegeven het Centraal College voor de Reclassering gehoord."

8. Het tweede en derde lid van artikel 16 worden als vierde en vijfde lid toegevoegd aan artikel 15b.

9. Artikel 16 wordt gelezen als volgt:

„Alle besluiten uit de toepassing der artikelen 15—15b voortvloeiende, worden genomen door het hoofd van het Departement van Justitie."

10. Artikel 17 wordt gelezen als volgt:

„De voorschriften ter uitvoering van de artikelen 15—16 worden vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur. Daarbij wordt in acht genomen, dat het bijzondere toezicht uitsluitend mag gericht zijn op het verlenen van hulp en steun aan de veroordeelde.

11. Artikel 17a vervalt.

12. Artikel 19 wordt gelezen als volgt:

„Hechtenis wordt in de regel in gemeenschap ondergaan. De veroordeelde kan, op zijn verzoek, vergund worden de hechtenis in afzondering te ondergaan."

13. Artikel 22 wordt gelezen als volgt:

„De indeling en het beheer van en het regiem in de gevangenis en huizen van bewaring, de arbeid, de bestemming van de opbrengst van de verplichte arbeid, de geestelijke, culturele en sociale verzorging en de tucht, worden, naar beginselen bij de wet te stellen, geregeld bij algemene maatregel van bestuur."

14. In artikel 23, vierde lid, vervalt de laatste zin.

15. In artikel 37b, tweede lid, vervallen de woorden: „naar regelen bij de wet te stellen".

16. Artikel 37c wordt gelezen als volgt:

„De verpleging van personen, ingevolge de artikelen 37 en 37a ter beschikking van de regering gesteld, geschiedt:

a. bij voorkeur door in het Rijk gevestigde rechtspersonen of natuurlijke personen, die voldoen aan de eisen, te omschrijven bij algemene maatregel van bestuur, en zich onderwerpen aan van regeringswege te stellen voorwaarden, en desverlangd tegen gehele of gedeeltelijke vergoeding van kosten van regeringswege met de verpleging zijn belast;

b. in rijksasyls.

De kosten voortvloeiende uit en samenhangende met de verpleging komen ten laste van de Staat. Alle beschikkingen en alle stukken, op grond van dit artikel of van de daaruit voortvloeiende uitvoeringsbepalingen genomen of opgemaakt, zijn vrij van zegel en van de formaliteit van registratie en worden vrij van alle kosten uitgereikt.

17. Na artikel 37d worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 37e

Ten aanzien van personen, die, overeenkomstig de bepaling van artikel 37 ter beschikking van de Regering gesteld, in een rijksasyl of elders worden verpleegd, kan te allen tijde door het hoofd van het Departement van Justitie worden beschikt, dat de voorziening van Regeringswege in de verpleging voorwaardelijk of onvoorwaardelijk is geëindigd, wanneer persoonlijke of zakelijke omstandigheden hen betreffende daartoe aanleiding geven.

Het voorwaardelijk ontslag is te allen tijde herroepbaar ingeval de ontslagene in een krankzinnigengesticht wordt opgenomen, zich slecht gedraagt, blijken geeft gevaar op te leveren voor de openbare orde, dan wel de bij zijn ontslag gestelde voorwaarden niet worden nagekomen, of andere persoonlijke of zakelijke omstandigheden hem betreffende tot zodanige herroeping grond opleveren. Op gelijke gronden kan het voorwaardelijk ontslag worden geschorst.

Ingeval de voorwaardelijk ontslagene blijken geeft gevaar op te leveren voor de openbare orde, kan zijn voorlopige aanhouding worden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse, waar hij zich bevindt, of door de officier van justitie van het arrondissement, waartoe die plaats behoort, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het Departement van Justitie.

Op de voorwaardelijke ontslagene wordt van Regeringswege toezicht gehouden.

Artikel 37f

Ten hoogste twee maanden en ten minste één maand vóór het verstrijken van de termijn, gedurende welke een persoon overeenkomstig de bepaling van artikel 37 ter beschikking van de Regering is, kan het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de terbeschikkingstelling heeft bevolen, bij dat gerecht een vordering indienen tot verlenging van die termijn hetzij met een jaar, hetzij met twee jaren.

Bij die vordering worden overgelegd:

1°. een afschrift der aantekeningen omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de ter beschikking gestelde, en

2°. een uiterlijk veertien dagen voor het indienen der vordering opgemaakte, ondertekende en met redenen omklede verklaring van iemand bevoegd hier te lande de geneeskunde uit te oefenen, bij voorkeur van de geneeskundige, die de in gestichts- of gezinsverpleging opgenomen ter beschikking gestelde behandelt, omtrent de wenselijkheid dier verlenging.

Artikel 37g

Hangende het onderzoek inzake die verlenging hoort de rechter zo mogelijk de ter beschikking gestelde. Hij kan daartoe, op de wijze en tegen de dagen, door hem te bepalen, de ter beschikking gestelde, zo vaak hij zulks nodig oordeelt, doen oproepen en kan daarbij bevelen, dat deze ten bepaalden dage door een deurwaarder of dienaar der openbare macht naar de plaats des verhoors zal worden gebracht.

De rechter kan nader bewijs door getuigen of andere middelen gelasten.

De getuigen worden opgeroepen namens het openbaar ministerie. Zij zijn verplicht te verschijnen.

De getuigen kunnen worden gehoord onder ede of belofte, af te leggen overeenkomstig de bepalingen, in strafzaken voorgeschreven. De deskundigen leggen in handen van de rechter op gelijke wijze de eed of de belofte af, dat zij hem verslag naar hun geweten zullen geven.

Van de verhoren wordt proces-verbaal opgemaakt. Zij worden in raadkamer gehouden.

Elk verhoor zomede de beëdiging van deskundigen kan worden opgedragen aan een of meer door het college daartoe uit zijn midden te benoemen commissarissen of aan de kantonrechter, in wiens kanton de ter beschikking gestelde zich ophoudt.

Bij elk verhoor kan het openbaar ministerie, dat de vordering heeft ingediend, zomede de advocaat van de ter beschikking gestelde, tegenwoordig zijn.

Bij gelegenheid van het verhoor van de ter beschikking gestelde in het gesticht of in de woning, waarin hij ter verpleging is opgenomen, kunnen tevens de geneeskundigen en andere personen, die zich in dat gesticht of in die woning bevinden, als getuigen worden gehoord zonder voorafgaande oproeping of schadeloosstelling.

Artikel 37h

De rechter geeft zijn beschikking inzake de al of niet verlenging binnen twee maanden nadat de vordering, bedoeld bij artikel 37f, is ingediend en niet dan nadat het openbaar ministerie is gehoord.

De beschikking wordt niet in het openbaar uitgesproken en is niet aan enig beroep onderworpen.

De beschikking wordt aan de ter beschikking gestelde betekend op de wijze voorgeschreven bij de artikelen 585—587 van het Wetboek van Strafvordering. Is de ter beschikking gestelde in een krankzinnigengesticht opgenomen, dan vindt de bepaling van artikel 34 no. 3 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* no. 96) overeenkomstige toepassing.

Artikel 37i

Overeenkomstig de bepaling van artikel 37 ter beschikking van de Regering gestelde personen kunnen, bij het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeringswege in de verpleging:

a. van reisgeld of reisgelegenheid worden voorzien, voor zover de stand hunner uitgangskassen het niet mogelijk of niet wenselijk maakt, dat daaruit zodanige uitgaven worden bestreden;

b. onder geleide naar de plaats hunner bestemming worden overgebracht, indien hun lichamelijke of geestelijke gesteldheid dan wel andere omstandigheden daartoe grond opleveren.

Artikel 37j

Het beheer, de inrichting en het regiem der rijksasyls, de arbeid, de bestemming van de opbrengst van de verplichte arbeid, de geestelijke, culturele en sociale verzorging en de tucht;

de voorwaarden, bedoeld bij artikel 37c, eerste lid onder a;

het toezicht op de naleving dezer voorwaarden;
de wijze van bepaling en van toekenning der vergoeding van kosten, bedoeld in artikel 37c, tweede lid;
de overplaatsing van verpleegden uit particuliere zorg naar een rijksasyl en omgekeerd;
het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk ontslag uit de verpleging; worden nader geregeld bij algemene maatregel van bestuur, voor zover betreft het beheer, de inrichting en het regiem der rijksasyls naar beginselen bij de wet te stellen."

Artikel III

In het Wetboek van Strafvordering wordt de volgende wijziging gebracht:

In artikel 553 worden tussen de woorden „geschiedt” en „op last van het openbaar ministerie” ingevoegd de woorden: „overeenkomstig door Onze Minister van Justitie te stellen richtlijnen”.

Artikel IV

De wet van 3 Januari 1884 (*Staatsblad* no. 3) wordt ingetrokken.
De wet van 14 April 1886 (*Staatsblad* no. 62) wordt ingetrokken.
De wet van 22 November 1918 (*Staatsblad* no. 607) wordt ingetrokken.

Artikel 7 van de wet van 25 Juni 1929 (*Staatsblad* no. 361) vervalt.

Artikel V

In de gevallen, waarin de rechter met toepassing van artikel 7 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht heeft bepaald, dat de opgelegde vrijheidsstraf geheel of gedeeltelijk in een rijkswerkinrichting zal worden ondergaan, wordt de opgelegde vrijheidsstraf niet in een rijkswerkinrichting ondergaan, doch in geval van veroordeling tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder begrepen, in een huis van bewaring en in geval van veroordeling tot gevangenisstraf in een gevangenis, waar de gevangenisstraf geheel of gedeeltelijk in gemeenschap wordt ten uitvoer gelegd.

Artikel VI

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

1189 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemene beschouwingen

Ons gevangeniswezen is naar de opvatting van allen, die daarmee in aanraking gekomen zijn, verouderd. Gedurende de bezetting hebben vele Nederlanders, die in normale tijden zich voor het vraagstuk van de executie van vrijheidsstraffen niet bijzonder zouden hebben geïnteresseerd, door persoonlijke ondervinding de uitbouw van het gevangeniswezen als een brandend probleem ervaren. Na de bevrijding dwong gebrek aan gevangenisruimte er toe de talrijke politieke gedetineerden in kampen onder te brengen. Nadat het massale karakter aan deze detentie ontnomen was, hebben de experimenten in de bewarings- en interneringskampen het totstandkomen van een meer bevredigende wijze van voltrekking van vrijheidsstraffen dan door het thans geldende, in hoofdzaak cellulair gevangenisstelsel, gestimuleerd.

Door de toenmalige Minister van Justitie werd op 1 Maart 1946 een commissie ingesteld voor de verdere uitbouw van het gevangeniswezen met de opdracht om na te gaan, welke organisatorische maatregelen op het terrein van het gevangeniswezen en de reclassering, voor zover deze laatste in de strafgeschiedenissen kan plaats hebben, in de naaste toekomst voor een goede en doelmatige tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen gewenst zijn en binnen het raam van staatsfinanciën, wederopbouw en bestaande mogelijkheden op personeel en materieel gebied zonder ingrijpende wetswijzigingen, mogelijk kunnen worden geacht. Deze commissie onder voorzitterschap van

Mr. Dr. W. A. J. M. Fick heeft op 1 September 1947 haar rapport uitgebracht, waarin zij gedetailleerde voorstellen doet tot uitbouw binnen het raam van de huidige mogelijkheden. Dit uitvoerige, van grote kennis en van warme menselijkheid getuigende rapport is de grondslag voor de zich thans volstrekkende reorganisatie van het gevangeniswezen. Op de in dat rapport neergelegde beginselen is dit ontwerp van wet gegrond. Ook voor de krachtens dit ontwerp op te stellen algemene maatregel van bestuur levert het even overvloedig als weloverwogen materiaal.

Het geldende stelsel is in beginsel een cellulair stelsel. Artikel 11 van het Wetboek van Strafrecht bepaalt, dat gevangenisstraf van vijf jaren of minder en een gevangenisstraf van langere duur gedurende de eerste vijf jaren in afzondering wordt ondergaan. Uitzonderingen op deze hoofdregel bevatten artikel 12 van dit wetboek, dat bepaalt dat de afzonderlijke opsluiting niet wordt toegepast op hen, die de leeftijd van veertien jaar nog niet hebben bereikt, op gevangenen boven de leeftijd van zestig jaren en op gevangenen, die daarvoor na geneeskundig onderzoek ongeschikt blijken te zijn, en artikel 12a, dat de mogelijkheid schept tot het brengen van gevangenen in beperkte gemeenschap voor bepaalde doeleinden. In artikel 13 is de instelling van de jeugdgevangenis neergelegd. Artikel 13b bepaalt daaromtrent, dat in deze jeugdgevangenis beperkte gemeenschap mogelijk is en dat in de hoogste klassen de straf geheel in gemeenschap kan worden ondergaan. Het in beginsel cellulair systeem wordt evenwel geheel doorbroken door artikel 1 van de wet van 22 November 1918 (*Staatsblad* no. 607), volgens hetwelk iedere gevangenisstraf in gemeenschap kan worden ondergaan. De bepalingen dezer wet, welke is vastgesteld in verband met het gebrek aan plaatsruimte in de strafgestichten in de buitengewone omstandigheden, die zich in het jaar 1918 voordeden, zijn bij artikel 7 van de wet van 25 Juni 1929 (*Staatsblad* no. 361) ook voor gewone omstandigheden gelegaliseerd. De wet van 1918 werd bij dit artikel ingetrokken. Daar dit artikel 7 echter nimmer is ingevoerd, is de noodwet van 1918 nog steeds van kracht. Op grond dezer wet, die ook toestaat gevangenisstraf op alle door de Minister van Justitie aan te wijzen plaatsen ten uitvoer te leggen, wordt thans gevangenisstraf in gemeenschap ten uitvoer gelegd. Zulks geschiedt in de kampen in de mijnstreek en in verschillende andere kampen (Beugelen, de Slikken, Marum, Ampsen, Vught), terwijl ook in sommige strafgestichten (Leeuwarden, Groningen, Norg, Breda, Hoorn) een algehele of beperkte gemeenschap tussen de gevangenen bestaat. Behoudens de bepaling van artikel 4 der wet van 1918, dat mannelijke en vrouwelijke gedetineerden steeds gescheiden moeten blijven, bestaan omtrent de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen in gemeenschap geen wettelijke regelen. De wet tot vaststelling der beginselen van het gevangeniswezen van 14 April 1886 (*Staatsblad* no. 62) gaat nog geheel uit van het hierboven omschreven cellulair stelsel.

De ondergetekende is van mening, dat de tijd gekomen is om de beginselen, die aan het, sedert het inwerkingtreden van de wet van 1918 reeds niet meer geheel cellulair gevangenisstelsel ten grondslag behoren te liggen, in de wet te formuleren. Het verdient naar zijn mening aanbeveling het bij de huidige wetgeving gevolgde legislatieve systeem te handhaven door in het Wetboek van Strafrecht slechts de fundamentele bepalingen omtrent de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen op te nemen, de beginselen van het gevangeniswezen in een afzonderlijke wet neer te leggen en in deze wet de bevoegdheid aan de Kroon te delegeren tot nadere uitwerking dezer beginselen. Voor dit systeem valt ook daarom veel te zeggen, omdat de uitbouw van het gevangeniswezen van een cellulair stelsel naar een stelsel, waarbij als regel beperkte of algehele gemeenschap wordt toegepast, nog in een stadium van experimenteren verkeert. Het zal dus in de eerste jaren noodzakelijk zijn de regels omtrent de praktische uitwerking van het nieuwe systeem op gezette tijden aan een herziening te onderwerpen. De taak van de sociale ambtenaar zal aan de hand van de ervaring moeten worden vastgesteld. De beloning, die de gedetineerden voor hun arbeid zullen kunnen ontvangen, zal afhankelijk zijn van de resultaten, die een goed georganiseerde arbeid van de gevangenisgemeenschap kan opleveren. Deze en dergelijke punten zullen derhalve bij Koninklijk besluit geregeld moeten worden. Hetgeen echter ook reeds thans in de wet kan en moet worden vastgelegd is de richting van ontwikkeling, waarin de thans aan de gang zijnde experimenten op het gebied van het gevangeniswezen zich bewegen. Daarom is getracht in het hierbijgaande ontwerp van wet deze richting van ontwikkeling voor geruime tijd te formuleren.

Welke is de richting, waarin zich deze ontwikkeling beweegt en die de ondergetekende in het hierbijgaande ontwerp van wet heeft getracht vast te leggen?

Het is onjuist aan te nemen, dat de voorstanders van het cellulair stelsel hun mening uitsluitend grondden op de stelling dat de eenzaamheid van de cel leidde tot zedelijke verbetering van de tot een-